

6

Verenigingen en vrijwilligers

» Sven Bakker

» Janine van Kalmthout

Met medewerking van:

» Henk Schut (KNLTB)

» Matthea Kwint (KNLTB)

Om op reguliere basis en permanente banen te kunnen tennissen hebben mensen zich eind negentiende eeuw verenigd in tennisverenigingen. Dat was in eerste aanleg een lokale aan gelegenheid, waarbij onderlinge partijen werden gespeeld, gezelligheid van groot belang was en men eigen opvattingen hanteerde over baangrootte, hoogte van het net en dergelijke. Maar al gauw wilde men ook wedstrijden spelen tegen leden van andere clubs en ontstond er behoefte aan uniforme wedstrijdregels en baangroottes. Vandaar in 1899 de oprichting van de NLTB, waarmee tennis een ontwikkeling volgde die ook zichtbaar was bij de andere ‘Engelse’ sporten, zoals voetbal, cricket en tafeltennis.

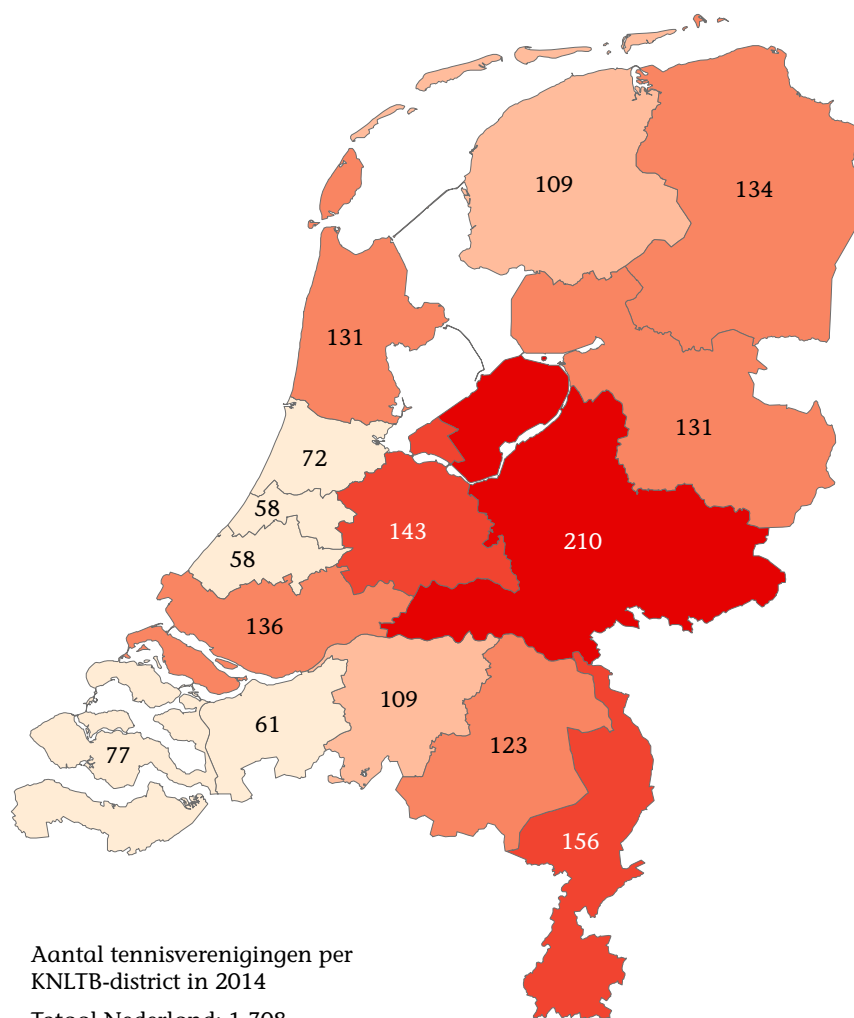
Ontstaan als een vorm van vrijetijdsbesteding van de hogere middenklasse, was de organisatie van tennis in de vorm van verenigingen en een bond vanouds een vrijwilligersaangelegenheid. Dat is tegenwoordig in belangrijke mate nog steeds het geval, hoewel op onderdelen als de orga nisatie van de landelijke competities, het geven van tennisles en het onderhouden van de banen wel een professionaliseringsslag heeft plaatsgevonden. In dit hoofdstuk gaan we in op hoe het landschap van tennisverenigingen eruitziet, met wat voor vraagstukken ze te kampen hebben en of het vandaag de dag nog steeds lukt om de vereniging met vrijwilligers draaiende te houden.

In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk beschrijven we het aantal tennisverenigingen in Nederland, de grootte van de verenigingen en volgt er een Europese vergelijking. Paragraaf twee gaat over verenigingsbeleid en paragraaf drie over de vrijwillige organisatie van de vereniging. In paragraaf vier wordt toegelicht welke ondersteuning de vereniging kan ont vangen van de KNLTB. In paragraaf vijf wordt zichtbaar hoe verenigingen naar de toekomst kijken, en hoe dat samenhangt met de grootte van de vereniging.

6.1 Tennisverenigingen in Nederland

In Nederland zijn in 2014 1.700 tennisverenigingen aangesloten bij de KNLTB.¹ Daarmee is tennis na voetbal (3.325 verenigingen) de grootste sportbond voor wat het aantal aangeslo ten verenigingen betreft (Van Haren en Van Veldhoven, 2013). Het KNLTB-district Gelderland is het district waar zich met 210 de meeste tennisverenigingen bevinden (figuur 6.1). Leiden (58) en Den Haag (58) zijn van de in totaal vijftien KNLTB-districten de districten met de minste verenigingen.

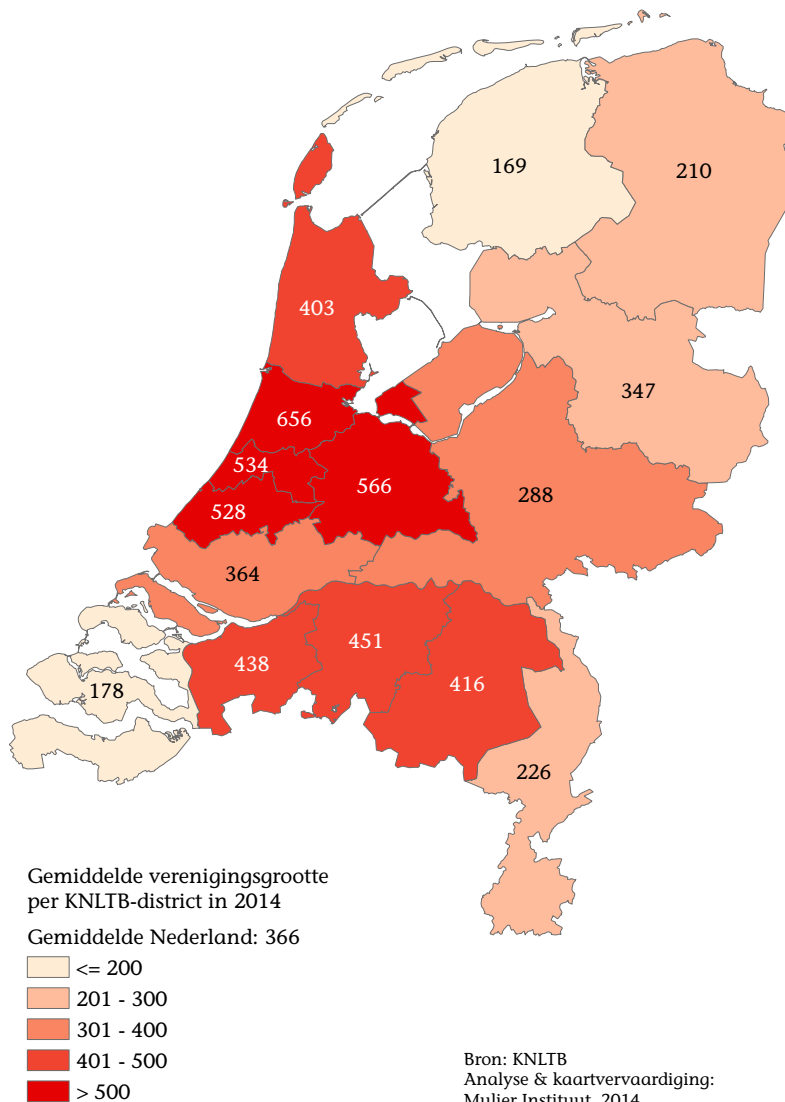
Figuur 6.1 Aantal tennisverenigingen per KNLTB-district in 2014

Bron: KNLTB
Analyse & kaartvervaardiging:
Mulier Instituut, 2014

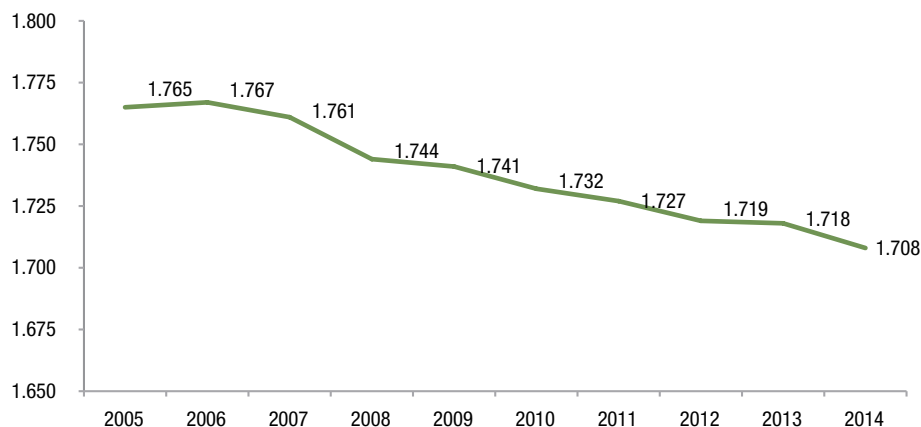
Gemiddeld heeft een tennisvereniging in Nederland 366 leden. Het KNLTB-district IJmond heeft gemiddeld de grootste verenigingen (656 leden), gevolgd door buurddistricten Utrecht (566) en Leiden (534) (figuur 6.2 en kader 6.1). De tennisverenigingen in Friesland (169) en Zeeland (178) hebben gemiddeld de minste leden, en zitten daarmee op het Europese gemiddelde (zie hoofdstuk 2).

Figuur 6.2 Gemiddelde verenigingsgrootte per KNLTB-district in 2014

In de periode 2005-2014 is er sprake van een lichte afname van het aantal tennisverenigingen (figuur 6.3). In 2005 waren er 1.765 tennisverenigingen in Nederland en in 2006 waren er 1.767. Sinds 2006 is dit aantal geleidelijk afgenomen vanwege bijvoorbeeld fusies en opheffingen. Ook bij het totaal aantal Nederlandse sportverenigingen is een daling waar te nemen de afgelopen tien jaar. In 2013 zijn er ongeveer tien procent minder sportverenigingen dan in 2003. De daling in aantal tennisverenigingen gaat dus aanzienlijk minder hard dan bij sportverenigingen in het algemeen, maar zet wel door tot halverwege 2014.

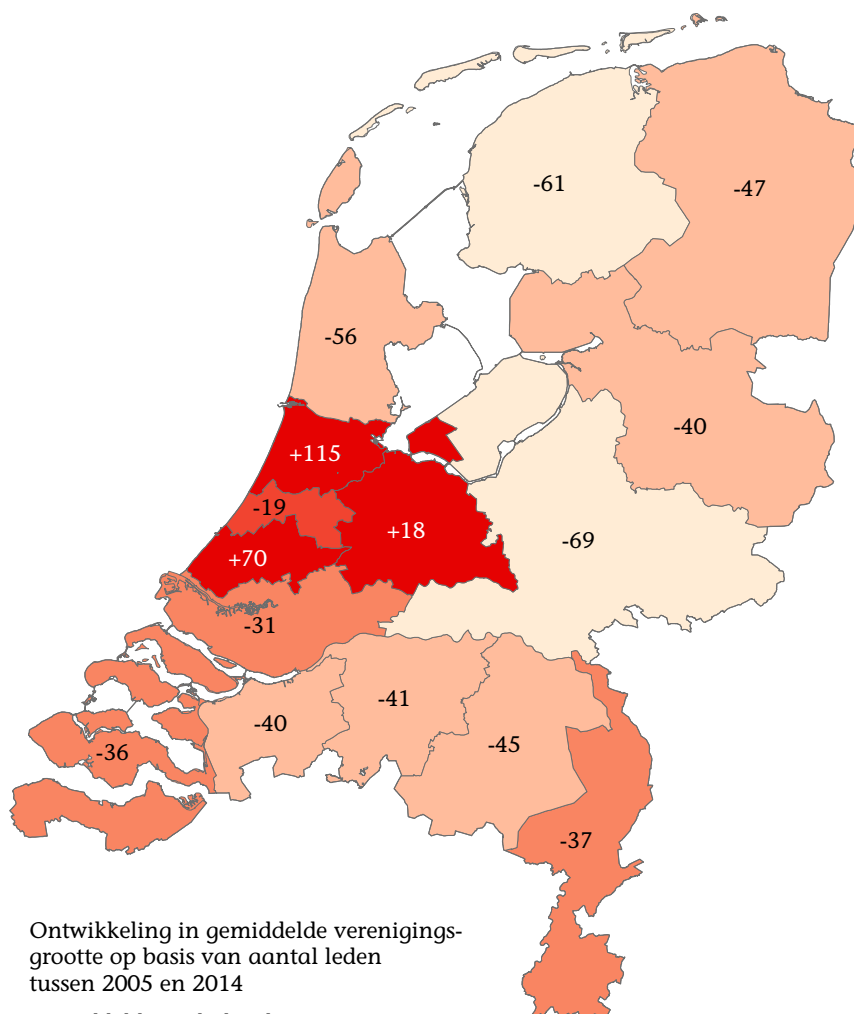
Figuur 6.3 Ontwikkeling in aantal bij de KNLTB aangesloten tennisverenigingen in Nederland in de periode 2005-2014

Bron: KNLTB (2014).²

Net als het aantal verenigingen is het aantal leden per vereniging in de periode 2005-2014 ook gedaald. De grootste afname in gemiddelde verenigingsgrootte tussen 2005 en 2014 heeft plaatsgevonden in Gelderland, met een daling in tien jaar tijd van 69 leden per vereniging (figuur 6.4). Alleen in IJmond (+115), Den Haag (+70) en Utrecht (+18) is de verenigingsgrootte omhooggegaan. Gemiddeld daalde het aantal leden per vereniging in Nederland tussen 2005 en 2014 met 32.

Figuur 6.4 Ontwikkeling in gemiddelde verenigingsgrootte op basis van aantal leden tussen 2005 en 2014

Bron: KNLTB
Analyse & kaartvervaardiging:
Mulier Instituut, 2014

Kader 6.1 Grootste verenigingen in Nederland

Midden 2014 zijn er 1.696 tennisverenigingen in Nederland, waarvan er 935 minder dan 300 leden hebben (55,5%), 449 tussen de 300 en 600 leden hebben (26,5%) en 312 meer dan 600 leden hebben (18,4%).

Tabel 6.1 De vijf grootste verenigingen

De vijf grootste verenigingen zijn:		
ULTC-Iduna	1.610 leden	Utrecht/Utrecht
Tulip TV	1.703 leden	Hilversum/Utrecht
A.L.T.C. DDV	1.760 leden	Amsterdam/IJmond
A.L.T.C. Joy Jaagpad	1.762 leden	Amsterdam/IJmond
L.T.C. Festina	2.045 leden	Amsterdam/IJmond

Bron: Infographic Centre Court (augustus 2014).

Europese vergelijking

Nederland staat Europees gezien op een zesde plek qua totaal aantal tennisverenigingen (tabel 6.2). Duitsland heeft met 9.584 de meeste verenigingen/clubs, gevolgd door Frankrijk (8.217), Italië (3.000), het Verenigd Koninkrijk (2.700) en Oostenrijk (2.500). Hoewel Spanje het land is met de meeste tennissers (zie hoofdstuk 2), heeft het minder verenigingen/clubs dan Nederland. In totaal zijn er in Europa zo'n 38.000 tennisverenigingen/-clubs.

Nederland is met 366 het land met de meeste leden per vereniging (tabel 6.2). Dat zijn er aanzienlijk meer dan in bijvoorbeeld België (263), Zweden (221) en het Verenigd Koninkrijk (209). Het grote aantal leden per vereniging in Nederland kan waarschijnlijk voor een belangrijk deel worden verklaard uit de hoge mate van verstedelijking in ons land. Wanneer een groter deel van de bevolking verspreid over het platteland woont, ver verwijderd van een grote plaats, zullen daar vaker kleine dorpsverenigingen bestaan met een of twee banen.

Tabel 6.2 Aantal tennisverenigingen/-clubs in totaal per land en gemiddeld aantal leden per vereniging/club, twintig Europese landen met meeste aantal verenigingen/clubs, Nederland per 2014 en andere landen per 2012

Land	Aantal verenigingen/clubs	Gemiddeld aantal leden per vereniging/club
Duitsland	9.584	160
Frankrijk	8.217	134
Italië	3.000	102
Verenigd Koninkrijk	2.700	209
Oostenrijk	2.500	59
Nederland	1.708	366
Spanje	1.226	n.b.
Tsjechië	1.144	54
Zwitserland	927	181
België	893	263
Hongarije	631	79
Zweden	480	221
Polen	400	75
Kroatië	400	n.b.
Roemenië	362	n.b.
Denemarken	352	220
Griekenland	346	n.b.
Rusland	300	n.b.
Portugal	278	92
Israël	220	455
Europa	37.821	140*

* Dit is een schatting, die volgt uit deling van het totaal aantal clubtennissers in Europa door het aantal clubs (zie paragraaf 2.5).

Bron: Tennis Europe (2012).

6.2 Verenigingsbeleid

De doorsnee tennisvereniging in Nederland wordt in elk geval bestuurd door een voorzitter, penningmeester en secretaris, ook wel het dagelijks bestuur genoemd. Zij overzien de organisatorische zaken behorend bij een tennisvereniging. Dit zijn de drie statutair vastgelegde functies binnen het bestuur, dat verder uitgebreid kan worden met bestuursleden verantwoordelijk voor sporttechnische zaken, parkbeheer, jeugdzaken en dergelijke.

Het bestuur van een tennisvereniging neemt besluiten over het reilen en zeilen bij een vereniging, onderhoudt externe contacten (bijvoorbeeld met de gemeente, de KNLTB, leveranciers en onderhoudsbedrijven), zorgt voor de benodigde vergunningen, voert een ledenadministratie en bepaalt de strategie. Belangrijke beslissingen, bijvoorbeeld wanneer het gaat om een investering waarmee een groot bedrag gepaard gaat, worden tijdens de algemene ledenvergadering (ALV) voorgelegd aan de leden van de vereniging. Zo hebben de leden van een tennisvereniging direct inspraak in het beleid van de vereniging. Verder worden tijdens de ALV wisselingen in het bestuur bekrachtigd en wordt verantwoording afgelegd over de jaarrekening. Voor een grondige controle van de jaarrekening stelt de ALV een kascontrolecommissie (KCC) in.

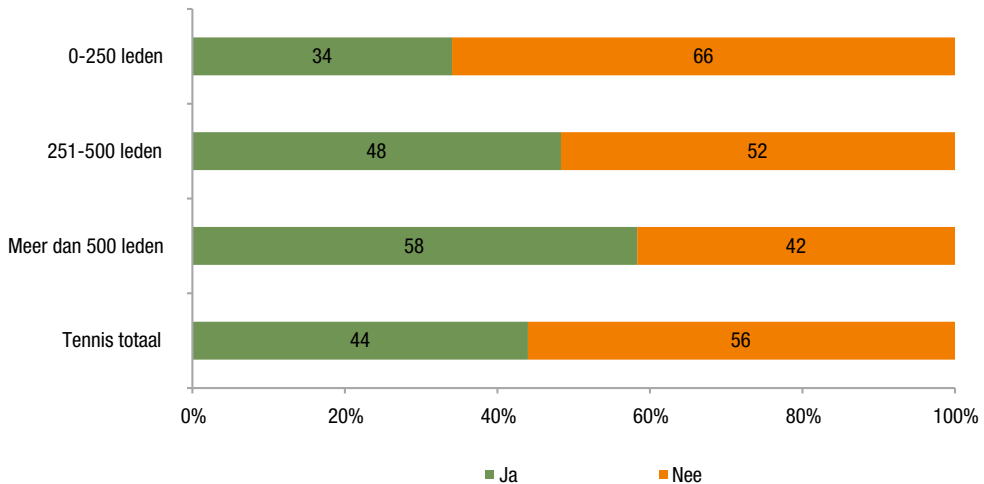
Bij de meeste tennisverenigingen, en zeker bij de grote verenigingen, delegeert het bestuur taken aan diverse commissies. Commissies zijn, in vergelijking met het bestuur, meer gericht op uitvoerende werkzaamheden. Bekende commissies zijn de technische commissie, barcommissie, jeugdcommissie, activiteitencommissie, sponsorcommissie, open toernooicommissie en parkcommissie. Ledenadministratie en financiële administratie zijn soms bestuurstaken en soms commissietaken, maar kunnen ook belegd zijn bij 'administrateurs' (vrijwilligers), of zijn uitbesteed aan een bureau of zzp'er.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van een beleidsplan, waarin het beleid uiteengezet wordt dat de vereniging nu en in de toekomst wil voeren. Een actueel beleidsplan is essentieel om structuur te geven aan de vereniging en niet alleen op korte termijn te denken, maar ook op lange termijn. Bijna de helft van de tennisverenigingen (44%) beschikt in 2013 over een actueel beleidsplan, zo blijkt uit de *Verenigingsmonitor* van het Mulier Instituut en de KNLTB. Hoe groter de tennisvereniging qua aantal leden, hoe meer verenigingen over een actueel beleidsplan beschikken (figuur 6.5).

Het bestuur van een tennisvereniging neemt besluiten over het reilen en zeilen van de vereniging.

Figuur 6.5 Beschikt de vereniging over een actueel beleidsplan, uitgesplitst naar verenigingsgrootte op basis van aantal leden

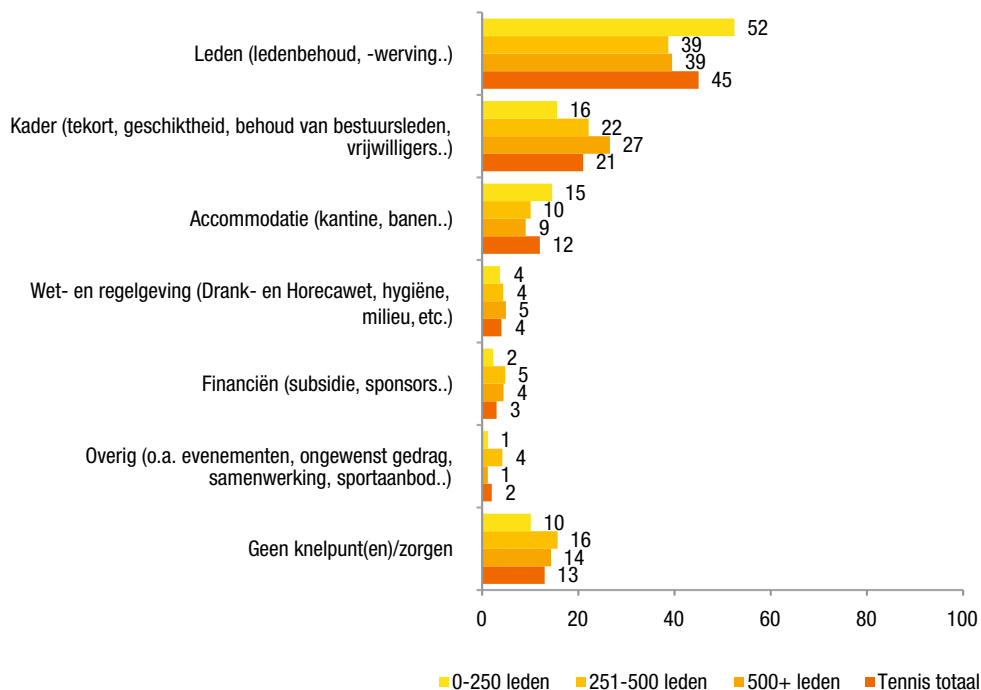

Bron: Bakker en Van der Poel (2014c).

Tennisverenigingen werken ook vaak met deelplannen op verschillende beleidsterreinen. Zo heeft drie kwart van de verenigingen deelplannen voor het activiteitsaanbod, ledenwerving en/of ledenbehoud en beschikt twee derde over plannen voor financiën, sponsoring, open toernooi(en) en competitie. De helft van de verenigingen heeft plannen met betrekking tot vrijwilligers/verenigingskader en accommodatie (banen, kantine, bereikbaarheid). Deze plannen komen aardig overeen met de belangrijkste punten van zorg die spelen binnen de tennisverenigingen.

Het belangrijkste knelpunt van de tennisvereniging is ledenbehoud en -werving (figuur 6.6). Dit is niet exclusief voor tennis, want leden en kader vormen de belangrijkste knelpunten voor sportverenigingen in het algemeen (Daamen et al., 2013).

Figuur 6.6 Belangrijkste knelpunt van de vereniging, uitgesplitst naar verenigingsgrootte op basis van aantal leden (in procenten)

Bron: Bakker en Van der Poel (2014c).

Met betrekking tot leden maken de meeste tennisverenigingen zich zorgen om de motivatie en betrokkenheid van de leden en de vergrijzing van het ledenbestand. Van de tennisverenigingen met 0-250 leden geeft meer dan de helft (52%) aan dat het belangrijkste knelpunt met de leden te maken heeft (figuur 6.6). Bij verenigingen met meer dan 250 leden noemt veertig procent leden het belangrijkste knelpunt. Voor iets meer dan een kwart van de verenigingen (27%) met meer dan 500 leden is het kader het belangrijkste knelpunt, tegenover zestien procent van de kleine verenigingen. Hiermee wordt het tekort aan en de geschiktheid en het behoud van bestuursleden en vrijwilligers bedoeld. Er zijn maar weinig verenigingen die zorgenvrij zijn of in elk geval aangeven geen belangrijke knelpunten te hebben: tien procent van de verenigingen met 0-250 leden en ongeveer vijftien procent van de grotere verenigingen. Zoals eerder opgemerkt zien we de knelpunten terug in de beleidsplannen en deelplannen van de verenigingen. Verenigingen kunnen bij het maken en uitvoeren van die plannen ondersteuning krijgen van de KNLTB en verder van onder meer de gemeente, de lokale sportraad en de provinciale sportraad. In paragraaf 6.4 gaan we daar nader op in.

6.3 Vrijwilligers

Tennisverenigingen, net als sportverenigingen in het algemeen, zijn van oudsher vrijwilligersorganisaties. De leden zijn op vrijwillige basis betrokken bij andere leden en organiseren samen het tennisaanbod. Het organiseren van de tennissport en het besturen van tennisverenigingen gebeurt door mensen die dezelfde interesse hebben en deze interesse op een bepaalde manier willen vormgeven, mensen met een passie voor de tennissport. Vrijwilligers vormen nog altijd de kurk waarop de tennisvereniging drijft.

Uit metingen van het Verenigingspanel van het Mulier Instituut in Nederland volgt dat er in totaal ruim 1 miljoen vrijwilligers actief zijn in ruim 24.000 sportverenigingen.³ Dat zijn er dus ruim 41 per vereniging. Met 1.700 verenigingen zou tennis uitkomen op bijna 70.000 vrijwilligers. De gemiddelde tennisvereniging is echter aanzienlijk groter dan de gemiddelde sportvereniging (366 leden resp. 197 leden), en tennisverenigingen hebben vaak ook, anders dan veel andere sportverenigingen, de zorg voor 'vastgoed' (banen, verlichting, clubhuis) en de exploitatie van een eigen kantine. Met enige voorzichtigheid schatten we dat er ongeveer 100.000 vrijwilligers actief zijn in de tennisverenigingen, oftewel één op de zes bondsleden. Daarmee is een tiende van alle sportvrijwilligers actief in tennis, terwijl de leden van de KNLTB ruim twaalf procent uitmaken van het totaal van 4,8 miljoen leden van NOC*NSF (exclusief de sportvisser).

Er zijn verschillende soorten vrijwilligers actief binnen een tennisvereniging. Vrijwilligers zijn personen die in beginsel onbetaald en onverplicht een functie in de sport vervullen. Er zijn vrijwilligers die van de vereniging een onkostenvergoeding ontvangen op basis van declaraties of een belastingvrije vrijwilligersvergoeding (van maximaal 1.500 euro belastingvrij per jaar) krijgen.⁴ Deze personen tellen mee als vrijwilliger. Taken waarvan het min of meer vanzelfsprekend is dat deze door leden van de vereniging worden verricht (rijden naar wedstrijden door ouders van jeugdleden) of taken waaraan de leden zich niet of nauwelijks kunnen onttrekken (verplichte roulerende kantinediensten bijvoorbeeld) tellen niet mee als vrijwilligerswerk.

De helft van de Nederlandse sportverenigingen (47%) werkt uitsluitend met vrijwilligers. Zij werken zonder een enkele vorm van financiële vergoeding: 'Echt vrijwilligerswerk, dus onbetaald'. Met name grote verenigingen (>250 leden) en verenigingen met eigen accommodatie werken met een of meer vormen van financiële vergoeding voor (een deel van) hun kader. Aangezien tennisverenigingen relatief groot zijn en vaak over een eigen accommodatie beschikken, zal bij tennis vaker dan in andere takken van sport gewerkt worden met een vorm van vergoeding voor vrijwilligers. Een op de tien tennisverenigingen heeft een speciale vrijwilligerscontributie, waarbij men minder contributie betaalt als men bardiensten verricht of taken heeft op het gebied van onderhoud. Bij andere tennisverenigingen heeft in principe iedereen kantinedienst, maar bestaat de mogelijkheid tot afkopen en/of krijgt men daarvan vrijstelling als men bestuurs- of commissiewerk verricht.

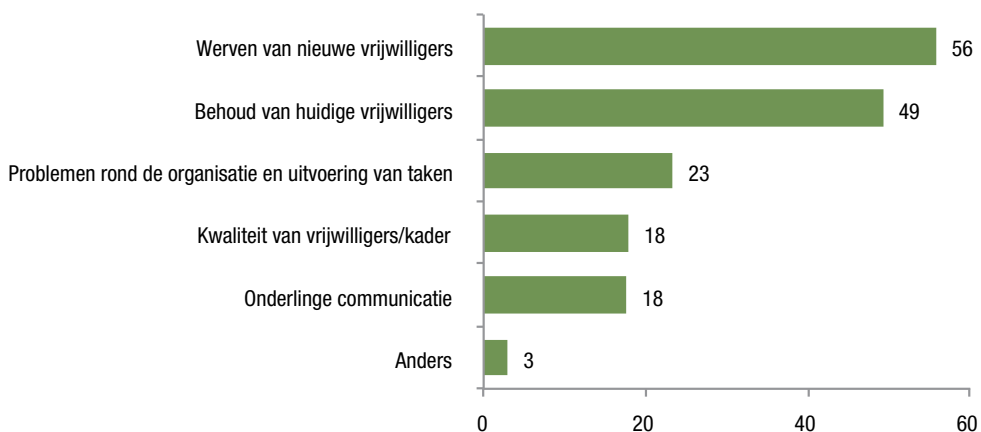
De helft van de tennisverenigingen (48%) heeft een tekort aan vrijwilligers (Bakker en Van der

Poel, 2014c), een percentage dat de laatste jaren niet is veranderd. Dit is vrij hoog in vergelijking met de Nederlandse sportverenigingen in het algemeen, waarvan een vijfde kampt met een vrijwilligerstekort (Daamen et al., 2013). Een verklaring kan wellicht gevonden worden in het feit dat veel tennisverenigingen zelf de zorg hebben voor het onderhoud, beheer en de exploitatie van de accommodatie (banen, verlichting en clubhuis, zie tabel 8.1). Daarnaast zijn veel tennisverenigingen relatief groot, en hebben grote verenigingen in het algemeen meer problemen met het werven en vasthouden van kader dan kleine verenigingen (Daamen et al., 2013; zie ook figuur 6.6).

De belangrijkste redenen die tennisverenigingen aangeven voor het tekort zijn de beperkte bereidwilligheid van de leden om zich in te zetten voor de club (80%) en het tijdgebrek bij de leden (57%). Daarnaast worden de onevenwichtige leeftijdsopbouw van het ledenbestand en het gebrek aan kennis bij de leden van de taken en werkzaamheden die moeten gebeuren genoemd.

Hoewel het niet het belangrijkste knelpunt is voor de tennisverenigingen, heeft negentig procent zorgen over de organisatie van de club. Dit zijn met name zorgen over het aantal vrijwilligers binnen de verenigingen (figuur 6.7). Twee vijfde van de tennisverenigingen geeft aan dat het (zeer) moeilijk is om vrijwilligers te vinden voor commissies en werkgroepen. Een minderheid van de tennisverenigingen (14%) heeft hier geen moeite mee. Bij sportverenigingen in het algemeen zien we hetzelfde beeld.

Figuur 6.7 Zorgen op het gebied van organisatie

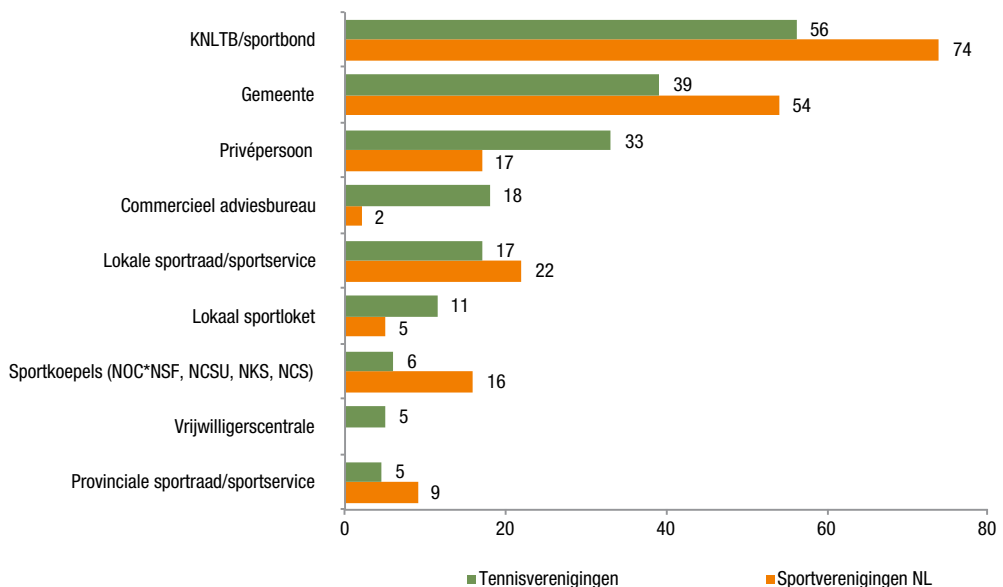

Bron: Bakker en Van der Poel (2014c).

6.4 Verenigingsondersteuning en -advies

Er zijn in Nederland verschillende organisaties die sportverenigingen ondersteunen en adviseren. Tennisverenigingen, maar ook sportverenigingen in het algemeen, maken het meest gebruik van ondersteuning door de sportbond of van de gemeente (figuur 6.8).

Figuur 6.8 Organisaties waarvan gebruikgemaakt wordt voor externe ondersteuning en/of advisering

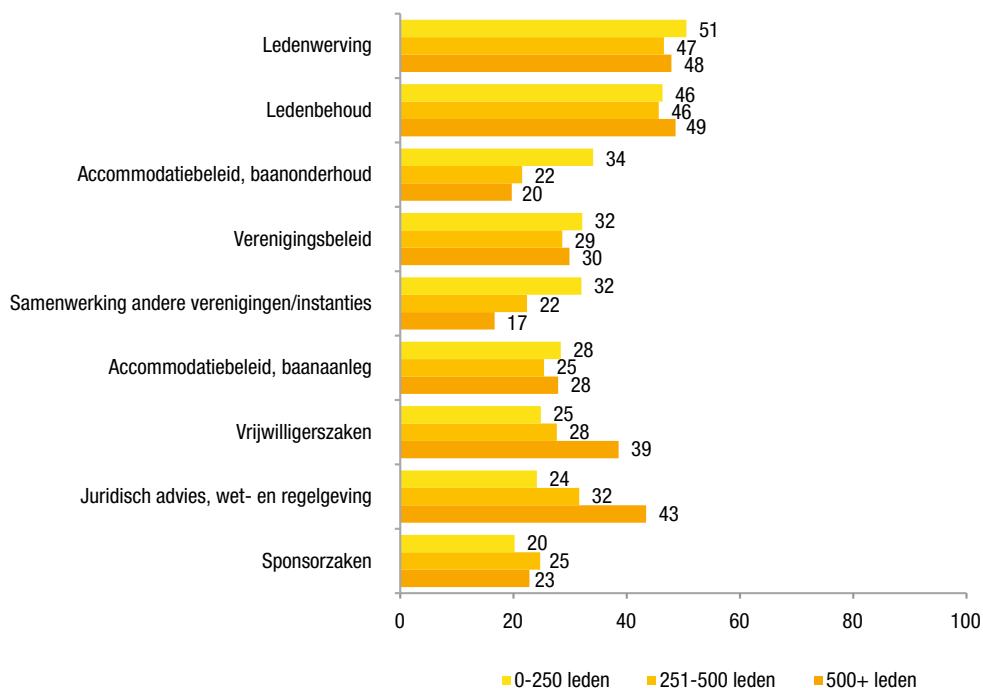

Bron: Bakker en Van der Poel (2014c) en Daamen et al. (2013).

Meer dan de helft van de tennisverenigingen ontvangt ondersteuning en/of advies van de KNLTB (figuur 6.8). Denk hierbij aan ondersteuning en advies op het gebied van accommodaties, verenigingsbeleid, vrijwilligersbeleid, jeugdbeleid, tennispromotie, sponsorbeleid, juridische zaken, automatisering, competitiezaken, ledenwerving en -behoud, trainingen en tennisleraren. Zo'n drie kwart van de verenigingen die ondersteuning en advies ontvangen van de KNLTB vindt dat dit aansluit op de wensen van de vereniging. Dat tennisverenigingen wat meer ondersteuning en advies krijgen van privépersonen en commerciële bureaus dan de gemiddelde sportvereniging heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat tennisverenigingen vaker vragen hebben op het gebied van de exploitatie, het beheer, onderhoud en renovatie van hun 'vastgoed' (banen, verlichting, clubhuis).

Vier op de vijf tennisverenigingen ontvangen graag (ook) de komende vijf jaar ondersteuning en advies van de KNLTB. Het gaat hierbij in de meeste gevallen om advies over ledenwerving en -behoud, bij zowel de grotere, middelgrote als de kleinere verenigingen (figuur 6.9). Kleinere verenigingen hebben meer dan grotere verenigingen behoefte aan ondersteuning en advies op het gebied van accommodatiebeleid en baanonderhoud (34%). Grotere verenigingen hebben weer wat meer behoefte aan juridisch advies over wet- en regelgeving (43%) en ondersteuning en advies op het gebied van vrijwilligerszaken (39%).

Figuur 6.9 Op welke gebieden ontvangt de tennisvereniging graag ondersteuning en advies van de KNLTB in de komende vijf jaar, uitgesplitst naar verenigingsgrootte op basis van aantal leden

Bron: Bakker en Van der Poel (2014c).

De KNLTB heeft een groot ondersteuningsapparaat waar verenigingen kosteloos gebruik van kunnen maken. De bond heeft verenigingsondersteuners in buitendienst, met wie een tennisvereniging contact kan opnemen voor advies en ondersteuning. Via de website van de KNLTB zijn er verschillende downloads beschikbaar met informatie over omgaan met de fiscus, vrijwilligersbehoud en functie- en taakomschrijvingen. De KNLTB biedt verschillende

opleidingen aan voor vrijwilligers, zoals cursussen voor arbitrage of verenigingscompetitie-leider en verenigingstoernooileider. Om verenigingen te helpen bij het aantrekken van nieuwe vrijwilligers biedt de KNLTB de methode 'Meer Vrijwilligers in Kortere Tijd' aan.

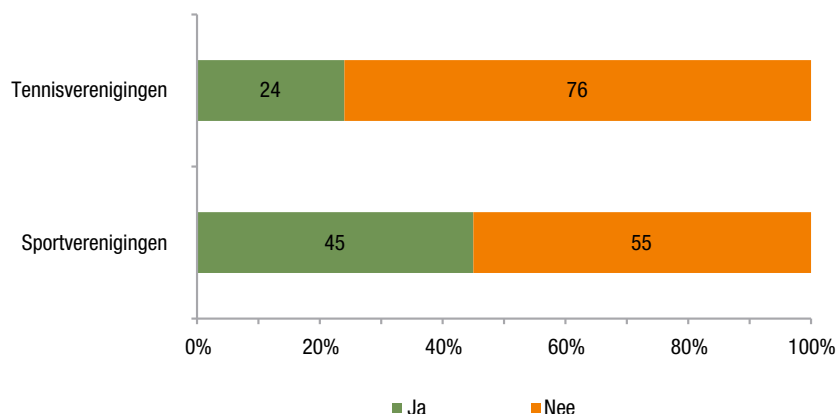
Kader 6.2 Veilig Sportklimaat

NOC*NSF en de sportbonden hebben het programma Naar een veiliger sportklimaat (VSK) opgezet zodat alle leden hun leven lang (veilig) kunnen genieten van de (tennis)sport. Het programma wordt financieel ondersteund door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Het doel is om gewenst gedrag te stimuleren en ongewenst gedrag in en rondom de (tennis)sport aan te pakken. Bij de term 'veiliger sportklimaat' wordt misschien in eerste instantie niet gedacht aan zaken op en om de tennisbaan, maar het programma biedt wel degelijk aanknopingspunten waar ook de tennisverenigingen veel aan kunnen hebben. Bij activiteiten voor de tennissport is er bijvoorbeeld de campagne 'Jeugdtennis wint bij sportieve ouders', waarmee ouders bewust worden gemaakt van negatief gedrag langs de tennisbaan.

Tennis is geen contactsport en een relatief veilige sport, maar ook bij tennis komt weleens onsportief gedrag voor. Ongeveer een kwart van de tennisverenigingen heeft de afgelopen twee jaar activiteiten ondernomen ter voorkoming van ongewenst gedrag of ter bevordering van de sportiviteit. Dit programma is sportbreed ontwikkeld, en ook de KNLTB participeert hierin (figuur 6.10 en kader 6.2). Een van de activiteiten binnen dit programma is een onderzoek geweest naar de meest voorkomende ergernissen in de sport. De achterliggende gedachte is dat dit niet alleen gevolgen kunnen zijn van ongewenst gedrag, maar ook aanleidingen kunnen zijn voor (nieuw) ongewenst gedrag. Bij tennis blijken de meeste ergernissen opgeroepen te worden door vals spelen (zoals bijvoorbeeld een bal uit geven die niet uit is), mondelinge agressie en lange wachttijden (Romijn et al., 2013). Dit zijn even zo vele onderwerpen waarop een vereniging actie kan ondernemen, al dan niet met steun van derden.

Figuur 6.10 Afgelopen twee jaar activiteiten ondernomen ter voorkoming ongewenst gedrag of bevordering sportiviteit

Bron: Bakker en Van der Poel (2014c) en Daamen et al. (2013).

Een ander groot beleidsprogramma, dat doorloopt tot 2016, heet Sport en Bewegen in de Buurt (zie kader 6.3). In dit programma zijn twee regelingen ondergebracht waar sportverenigingen gebruik van kunnen maken: de regeling buurtsportcoaches en de Sportimpuls. Voor een tennisvereniging kan (contact met) een buurtsportcoach interessant zijn, wanneer ze bijvoorbeeld geïnteresseerd is in het openstellen van de club voor wijkactiviteiten of tennis wil aanbieden aan scholen of mensen in zorginstellingen.

Kader 6.3 Sport en Bewegen in de Buurt

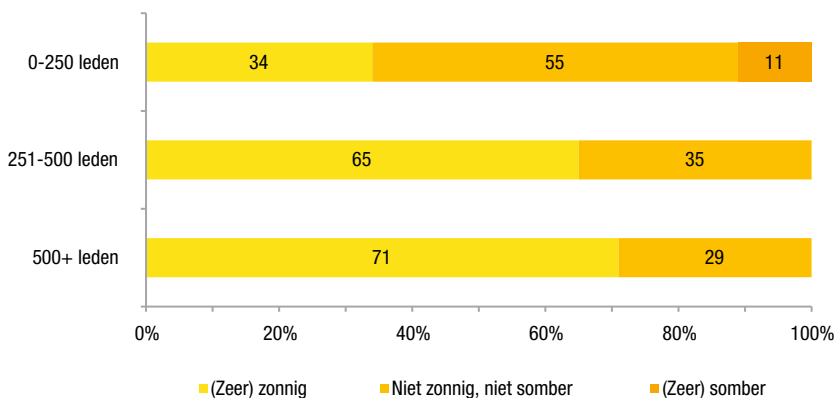
Met het programma Sport en Bewegen in de Buurt wil het Ministerie van VWS ervoor zorgen dat de gezonde keuze ook een gemakkelijke keuze wordt. Wanneer mensen gemakkelijker kunnen sporten en bewegen, bijvoorbeeld door aansluiting te zoeken bij werk of school of op het veldje om de hoek, worden zij gestimuleerd in een actieve en gezonde leefstijl. Om dat te bereiken berust het programma op twee belangrijke pijlers: een vraaggericht lokaal sport- en beweegaanbod en het stimuleren van meer lokaal maatwerk. Zie www.sportindebuurt.nl.

De Sportimpuls is een subsidieregeling die sportverenigingen financieel ondersteunt bij het opzetten van activiteiten die ze willen ondernemen om meer mensen langdurig te laten sporten en bewegen. Verenigingen kunnen subsidie aanvragen voor maximaal twee jaar, waarmee ze een 'interventie' kunnen bekostigen die voorkomt op de Menukaart Sportimpuls. Zo'n interventie is een doelgroepgerichte aanpak die in de praktijk al eerder is uitgetest en die een bepaalde keuring heeft ondergaan. Binnen de regeling Sportimpuls zijn er aparte mogelijkheden om subsidie aan te vragen voor interventies gericht op kinderen met overgewicht en kinderen in achterstandswijken.

6.5 De toekomst van de tennisvereniging

Over het algemeen zijn de tennisverenigingen in Nederland positief gestemd over de toekomst, maar het is wel duidelijk dat de verenigingen met meer dan 500 leden de toekomst een stuk zonniger tegemoet zien dan verenigingen met minder dan 250 leden (figuur 6.11). Als we kijken naar figuur 6.2, dan valt op dat de kleinere verenigingen vooral te vinden zijn in de districten waar sprake is van een krimpende bevolkingsomvang, trek van jongeren naar de steden, vergrijzing en een relatief hoge werkloosheid. Het zijn ook de districten waar de gemiddelde verenigingsgrootte de afgelopen tien jaar het meest is gedaald (figuur 6.4). Deze verenigingen voorzien dus dat ze met een verder teruglopend ledenaantal zullen worden geconfronteerd, met minder inkomsten en een lagere baanopbrengst, hetgeen het goed voorstelbaar maakt dat ze de toekomst wat minder zonnig zien. Het omgekeerde geldt voor de grote verenigingen, die vooral in de (noordelijke) Randstad voorkomen en hun ledenaantal de laatste jaren nog hebben zien groeien. Hier komen ook nog wachtlijsten voor, hetgeen deze verenigingen zal sterken in het idee dat ze de toekomst niet hoeven te vrezen.

Figuur 6.11 Blik op de toekomst van de tennisvereniging, uitgesplitst naar verenigingsgrootte op basis van aantal leden

Bron: Bakker en Van der Poel (2014c).

6.6 Tot slot

Nederland is een land waar het beoefenen van tennis voornamelijk in verenigingsverband gebeurt. Er zijn in Nederland ongeveer 1.700 tennisverenigingen die zijn aangesloten bij de KNLTB. De gemiddelde verenigingsgrootte verschilt sterk per KNLTB-district, met gemiddeld

169 leden per vereniging in Friesland en 656 leden per vereniging in IJmond. Het aantal leden per vereniging is de afgelopen tien jaar afgenomen. Ook hier zit een regionale component in verwerkt, waarbij we zien dat met name de districten in de Randstad de dans qua terugloop in aantal leden per vereniging zijn ontsprongen, maar dat de overige districten flink hebben moeten inleveren qua verenigingsgrootte. Toch is Nederland Europees gezien nog altijd een hoogvlieger qua aantal leden per vereniging.

Het belangrijkste knelpunt dat tennisverenigingen ervaren is het behouden en werven van leden. Dit speelt sterker bij kleinere verenigingen dan bij middelgrote en grotere verenigingen. Kleine verenigingen komen vooral voor in de grensregio's waar sprake is van bevolkingskrimp en vergrijzing. De zorg om het behoud van hun leden en een wat minder zonnige kijk op hun toekomst zijn daarmee goed te begrijpen. Het spiegelbeeld vinden we bij de grote verenigingen in de (noordelijke) Randstad die te maken hebben met bevolkingsgroei en een continue instroom van jonge mensen uit de grensregio's, die komen voor een hogere opleiding en werk. Deze verenigingen hebben minder te kampen met een gebrek aan leden – in de grote steden komen zelfs nog wachtlijsten voor. Deze verenigingen melden vaker dat hun belangrijkste knelpunt ligt bij het vinden van (geschikt) kader. De grootte van deze verenigingen stelt toch wel bepaalde eisen aan de bestuurlijke en uitvoerende kwaliteiten van het kader, terwijl de groep (jong)volwassenen in deze districten vaak een erg drukke agenda heeft en moeite heeft zich te committeren aan bestuurstaken die doorlopende aandacht behoeven. Vaak lukt het nog wel om deze leden enthousiast te krijgen voor eenmalige, kortdurende en in de tijd duidelijk afgeronde taken, zoals de organisatie van een toernooi of de uitvoering van een eenmalig project. Maar het valt verenigingen al met al niet mee om voldoende vrijwilligers te vinden. Hoewel we schatten dat er ongeveer 100.000 vrijwilligers actief zijn in tennisverenigingen, heeft toch de helft van de verenigingen te maken met een tekort aan vrijwilligers. Op het gebied van organisatie is dat een grote zorg voor verenigingen.

Gegeven het feit dat veel verenigingen moeite hebben met het werven en behouden van leden is het goed te begrijpen dat tennisverenigingen aangeven dat zij van de KNLTB het liefst ondersteuning en advies ontvangen op dit gebied. Daarnaast hebben kleinere verenigingen behoefte aan ondersteuning en advies op het gebied van accommodatiebeleid en baanonderhoud en grotere verenigingen op het gebied van juridisch advies en wet- en regelgeving.

Het Ministerie van VWS stelt subsidies beschikbaar voor de aanstelling van buurtsportcoaches, aanvragen van Sportimpulsprojecten en acties gericht op het creëren van een veilig sportklimaat. Deze subsidies kunnen helpen om bij de vereniging menskracht beschikbaar te krijgen om bepaalde activiteiten, bijvoorbeeld gericht op ledenwerving of -behoud, ten uitvoer te brengen. Deze krachten kunnen de vrijwilligers in de verenigingen niet vervangen, maar wel ondersteunend zijn bij de realisatie van de ambities van de vrijwillige sportbestuurders.

Noten

1. Het aantal verenigingen wisselt in een jaar. We hebben 1.700 als 'gemiddelde' genomen voor 2014. Dit aantal kan afwijken van de optelling in bepaalde tabellen, omdat daarin soms wordt gewerkt met aantallen van begin 2014, en soms met tellingen van later in het jaar.
2. De cijfers zijn ontleend aan de jaarverslagen van de KNLTB en zijn gebaseerd op de peildatum 30 september van het vorige jaar. Het getal van 1.708 verenigingen in 2014 in deze figuur is dus gebaseerd op de peildatum 30 september 2013.
3. NOC*NSF stelt het aantal sportverenigingen in Nederland in 2013 op 24.299, exclusief de sportvisserij.
4. Zouden alle vrijwilligers in de tennisverenigingen een maximale vrijwilligersvergoeding krijgen van 1.500 euro, dan zou dit neerkomen op een totaalbedrag van 150 miljoen euro op jaarbasis.

H.L.T.C. Leimonias Den Haag

De start

De naam Leimonias betekent 'weidenimf' in het oud-Grieks. Bij de oprichting van de Haagsche Lawn Tennis Club Leimonias in 1888 werd tennis nog op gras gespeeld; dit verklaart het ene deel van de naam. Het andere deel kan verklaard worden uit de veronderstelde elegantie van het tennisspel.

Lange historie en hang naar tradities

De lange en rijke historie van Leimonias vindt haar weerslag in enkele lustrumboeken en een zorgvuldig bewaard clubarchief, te vinden in het Nationaal Archief in Den Haag. Het clubhuis ademt traditie, met een fotogalerij van historische spelers en ereijsten met klinkende namen als Henk Timmer en Madzy Rollin Couquerque. Ooit speelden zelfs Arthur Ashe en Martina Navrátilová op het centre court. De club is lid van de befaamde Centenary Tennis Clubs Association (CTC): een internationale vereniging voor tennisclubs van ten minste honderd jaar 'jong'. Een andere uiting van de hang naar tradities is de uitgesproken voorkeur voor witte tenniskleding. Hoewel de vereniging van oudsher een typisch Haags karakter kent, is de sfeer tegelijkertijd internationaal te noemen. Dit komt door de expats onder de leden en de vele internationale topspelers die er sinds jaar en dag te gast zijn geweest.

Park Klein Zwitserland

De eerste grasbaan werd in 1888 aangelegd op een stuk grasland aan de Laan van Meerdervoort. De netten, rackets en ander materiaal werden in een nabijgelegen paardenstal bewaard. Deze primitieve behuizing werd kort daarna vervuld voor een braakliggend terrein midden in de duinen, waar nu Madurodam gevestigd is. Diverse omzwervingen volgden, totdat Leimonias terecht kwam op haar huidige locatie op het park Klein Zwitserland. Het park bestaat uit acht gravelbanen en zes smashcourts. Alle banen zijn voorzien van verlichting.

Competitietennis

Leimonias was al in een vroeg stadium sterk gericht op competitietennis: het organiseren – en winnen – van talloze toernooien en deelname aan de bondscompetitie. In 1899 werd de NLTB opgericht en Leimonias heeft veel bijgedragen aan de organisatievorming en popularisering van de tennissport in ons land. Aanvankelijk waren alleen senioren lid, maar rond 1900 kwamen daar junioren bij. Een voorwaarde voor het lidmaatschap was een bewijs van enige bekwaamheid in het spel. In 1926 werd zelfs een bepaling van kracht dat spelers die in hun tenniscapaciteiten tekortschoten als lid konden worden geschrapt.

Toekomstbestendig

Leimonias telt thans ongeveer 1.200 leden. De ballotage is reeds enige tijd afgeschaft, maar er is nog wel een 'kennismakingscommissie' die nieuwe leden wegwijs maakt binnen de club. De administratie is geautomatiseerd met een digitaal afschrijfsysteem. De Facebook- en Twitteraccounts dragen bij aan de toekomstbestendigheid van de vereniging, die veel jonge spelers trekt. In de eredivisie van de KNLTB-competitie speelt een team van Leimonias mee, dat in de afgelopen jaren meermaals kampioen werd. Wedstrijdtennis wordt binnen de vereniging nog altijd een warm hart toegedragen en professioneel ondersteund door een 'businessclub'.

- jaar van oprichting: 1888
- aantal leden: 800 seniorleden, 400 juniorleden
- contributie voor seniorleden: 320 euro
- contributie voor juniorleden: 193 euro
- lengte tennisseizoen: hele jaar
- aantal teams in KNLTB-competities: 51
- aantal banen en baansort(en): 10 gravelbanen en 4 Tennis Pro Visionbanen
- verlichting: alle banen zijn verlicht
- eigendomssituatie: grond in erfpacht, alle banen en paviljoen in eigendom van de vereniging
- onderhoud: dagelijks en groot onderhoud in eigen beheer
- prijs gewone koffie: 1,70 euro
- prijs bier: 2,00 euro
- website: www.leimonias.nl

